

מתניתין:

כ-א

שליח המביא גט ואבד הימנו:

אם מצאו לאתרו הרי הוא כשר לגרש בו, ובגמרא יתבאר כמה הוא שיעור "לאתרו".

ואם לאו הרי זה פסול, כי שמא מאיש אחר נפל וגט זה אינו הגט ששלח בידו הבעל, ואינו יכול לגרש אלא בגט שכתבו בעלה של זו לשם זו.

מצאו השליח שאיבדו לגט בחפיסה או בדלוסקמא ויש לו סימן בכלים אלו, הרי הוא כשר.

או אם מכירו לגט עצמו, הרי הוא כשר. (1)

באותו השטר פעם שניה, אפילו באותו היום של ההלואה הראשונה, שכבר נמחל שעבודו. שהרי על המלוה השניה לא חתמו העדים, ואינו אלא מלוה על פה, ואינו יכול לגבות מהלקוחות.

מדייקת הגמרא — טעמא דנמחל שעבודו, לכן אי אפשר להשתמש שוב בשטר זה. אבל אם השטר היה נחתם גם על ההלואה הזאת, אף שהשטר נכתב קודם מעשה ההלואה, אינו נפסל, ומשום שיקרא לא חיישינן. ולא חוששין למיחזי כשיקרא, ולכן גם באשרתא דדייני אין אנחנו פוסלין את האשרתא משום מיחזי כשיקרא.

האחד: היות והוא עצמו מצאו הרי הוא נאמן במיגו שלא איבדו; [וכן כתבו התוספות נדפס לקמן כח א, ולפי גירסתם ופירושים; ונתנו טעם שהוא נאמן משום מיגו, ומשום שאף עם הארץ יודע בטביעות עינא, רק שאינו נאמן, וכשיש לו מיגו הוא נאמן].

וצריך לפרש לפי דבריהם, דלא מיבעיא שאין אנו יודעים על אבדן הגט אלא ממנו, אלא שלא נודע לנו ממנו אלא כשמצא את הגט, שאם כבר סיפר על כך קודם שמצא, שוב אין להאמינו אחר כך במיגו, שהרי זה הוא "מיגו למפרע" [ראה בבא בתרא א לתוספות] שאינו מיגו.

השני: "ואפילו איכא סהדי דנפל ממנו, אפשר דאיכא שהוא מצאו, ואין אנו מחזירין לו כלום על פיו, דנאמן אף על פי דליכא מיגו"; ובביאור פירושו השני האריך בשיעורי רבי שמואל למסכת בבא מציעא [דף יח א, עמוד כה מדפי הספר], ראה שם.

1. נתבאר על פי רש"י שלפנינו; ולא פירש רש"י אם מכירו בסימן או בטביעות עין, ולשון "מכירו" משמע בפשוטו טביעות עין; ומה שכתב רש"י שיש לו סימן בכלי, ראה בגמרא בעמוד ב' שסתם סימן תלוי בספק אם סימנים דאורייתא או מדרבנן, וסימן מובהק ודאי מועיל. ורבינו קרשק"ש הביא בשם רש"י [וראה רש"י על הרי"ף, ושאר ראשונים בשם רש"י]: שהכל הוא דבר אחד: "אם מצאו בחפיסה ויש לו סימן בכלי, ומכירו גם כן לגט, כשר", וכתב על זה: אבל בלא חפיסה אפילו מכירו לגט בטביעות עין, לא, דלא סמכינן אטביעות עינא אלא לצורבא מרבנן; ותמה על זה: כי מאחר שיש לו סימן בכלי למה צריך הוא גם טביעות עין בגט!?

ועל כן פירש כמו רש"י שלפנינו, וכגון שמכיר את הגט בטביעות עין; ופירש שני פירושים, למה נאמן השליח בטביעות עין, ואף שאינו צורבא מרבנן:

גמרא:

שנינו במשנה: המביא גט ואבד הימנו, ומצאו לאלתר כשר, ואם לאו, פסול:

ורמינהו⁽²⁾ ממשנה בבבא מציעא על מה ששנינו במשנתנו שאם מצאו לזמן מרובה הוא פסול:

אם מצא אדם גיטי נשים ושחרורי עבדים, דייתיקי [צוואות שכיב מרע] מתנות של בריא [ושוברין של שטרי חוב, הרי זה לא יחזיר לא לכותב השטר ולא למי שאמור לקבלו —

ולפיכך לא יחזיר למקבל השטר, משום שאני אומר: שמא כתובין היו כדי ליתנן, ונמלך עליהן הכותב שלא ליתנן.

ומשמע שכל החשש הוא משום הטעם שנקטה המשנה, הא אם אמר כותב השטר "תנו" את השטר למקבל השטר כי ממנו נפל — ואין לחוש שמא לא נתן — נותנין, ואפילו לזמן מרובה.⁽³⁾

הרי שאין אנו חוששים שמא אין הגט הזה של הבעל והאשה הזו, ואילו במשנתנו חוששים אנו שמא גט של אחר הוא, וממנו נפל ולא מן השליח!?!⁽⁴⁾

אמר רבה: לא קשיא, כי:

כאן — במשנתנו — במקום שהשיירות מצויות ויש לחוש שמא מאחד מבני השיירה נפל.

כאן — במשנה בבבא מציעא — במקום שאין השיירות מצויות.

היו ולא נתנן", ומדקתני לשון "ונמלך" משמע שאם לא היה נמלך שלא ליתן היה יכול עכשיו ליתנו, ואין חוששין שמא מאחר נפל, [ומלשון רש"י לא משמע כפירוש זה].

ורבינו קרשק"ש כתב: "אם איתא דאיכא למיחש לגט זה לאחלופי לא מהדרין לה, דלא ניחא לן אף על פי שהיא מגורשת לאחזוקי נפשה דמגורשת מחמת גט זה דהוא פסול, דאפשר שנתחלף, הא למה זה דומה: לעדים שראו באחד שהלוה מנה לחבירו בשטר, ואבד השטר, מי יהבינן ליה שטר אחר מאותו הסך ומאותו הזמן, דליגיבי ביה חוביה, אף על גב דקושטא הוא הכי?! הא ודאי לא, הכא נמי לא שנא", [וראה כעין זה בתוספות לעיל ד"ד מודה, שכתבו: "דלמא אתי למסמך עילויהו להשיאה וכו' אף על פי שהדבר אמת, אין לעשות אלא בעדות כשר", ראה שם היטב].

2. רוב הסוגיא הבאה נשנתה במסכת בבא מציעא יח ויט, והדברים יתפרשו על פי רש"י בסוגייתנו עם דברי רש"י בבבא מציעא, מבלי לציין את מקורם.

3. בגמרא בעמוד ב מבואר, שרבי זירא לא היתה קשה לו קושיא זו, משום שמנין לנו ש"אפילו לזמן מרובה", ושמה דוקא לאלתר; ובביאור סברתו של רבה, ראה מה שכתבו התוספות, רבינו קרשק"ש ועוד.

4. הקשו התוספות: למה שלא יתנו לה את הגט, אם הבעל מודה שנתן לה גט, והרי אפילו אם נאמר שאין זה הגט שלה, הרי אינה צריכה לו אלא לראיה שהתגרשה, והוא הרי מודה שגירשה!?

ופירשו התוספות שהדיוק הוא מלשון "ונמלך", שהיה לו לומר: "שאני אומר כתובין

והיה כתיב ביה בגט כתיאור למקום:
 "בשורירי מתא דעל רכיס נהרא" [העיר
 שורירי שעל הנהר ששמו רכיס] —

ואמר רב הונא: אף שבעיר שורירי ידוע לנו (6)
 שאין עוד בעל ואשה ששמותיהם זהים לאלו
 שבגט, בכל זאת אין נותנים את הגט לשליח
 שאמר ממני נפל ופלוני היה משלחו
 לאשתו, (7) ומשום דחוששין לשני שורירי,
 ושםא בעיר השניה יש איש ואשה
 ששמותיהם זהים, ואין זה הגט שנפל מיד
 השליח.

ואמר ליה רב הסדא לרבה: פוק ועיין בה
 [צא ועיין בדבר], דלאורתא בעי לה מינך רב
 הונא [כי רב הונא אמור בערב לשאול אותך
 על דינו של גט זה].

ואכן נפק רבה דק ואשכח [יצא, עיין דקדק
 ומצא] ראייה לדין זה:

דתנן:

מוסיפה הגמרא: ואפילו במקום שהשיירות
 מצויות לא אמר רבה שחוששים, והוא, אלא
 כשהחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת,
 כלומר: ידוע על איש ואשה בעלי שם זהה
 באותה עיר שבגט.

אבל אם לא החזקו, אין אנו חוששים שמא
 יש עיר אחרת כשם אותה עיר שבגט זה,
 ובאותה עיר יש איש ואשה בעלי שמות
 זהים. (5)

דאי לא תימא הכי, אלא, שלדעת רבה:
 אפילו כשלא החזקו חוששים, כל
 שהשיירות מצויות, יהיה קשיא דרבה
 אדרבה [דברי רבה כאן לדבריו במקום
 אחר]:

דמעשה בההוא גיטא דאישתכח בבי דינא
 דרב הונא [גט נמצא בבית דינו של רב
 הונא], שהובא שם כדי לקיימו, ומקום זה
 מתוך שרבים באים אליו, חשוב הוא מקום
 שהשיירות מצויות —

לחשוש לשני יוסף בן שמעון בעיר זו.
 אבל רש"י כאן בד"ה בי דינא כתב ש"לא
 החזקו שני יוסף", משמע שרק לא החזקו, אבל
 לא ידוע לנו שאין שני יוסף בן שמעון, ולכאורה
 מתבארים דברי רש"י כאן כשיטת רבינו
 קרשק"ש [ועוד ראשונים] שכתב לפרש, שאכן
 היה יכול רב הונא לומר שחוששין לשני יוסף בן
 שמעון בעיר שורירי זו, אלא שזה הרי אפשר
 בבדיקה ולכן אמר שחוששין אפילו לשני שורירי;
 וראה מה שיתבאר בהערה 10.

7. נתבאר על פי רש"י בבא מציעא יח ב; ולשון
 רש"י כאן "ונפל מזה והוא תובעו", ומשמע נמי
 שאין האשה תובעת את הגט, וראה בהערה
 הבאה.

5. ואם תאמר: אם כן למה לא תירץ רבה: "כאן
 שהחזקו כאן שלא החזקו", ראה מה שכתבו
 התוספות, וראה שם שחזקו את הקושיא.

6. נתבאר על פי לשון רש"י בכבא מציעא יח
 ב; וכן כתב ב"חידושים מכתב יד": "פירוש,
 אפילו בדקנו בשורירי זו ונודע שאין שם שני
 יוסף בן שמעון חוששין לשורירי אחרת אף על פי
 שלא החזקה", והוצרכו לפרש כן, ולא די לומר
 ש"לא החזקו" שני יוסף בן שמעון בשורירי,
 שהרי בהכרח סובר רב הונא שחוששים אף על
 פי שלא החזקו, שהרי חשש לשני שורירי אף על
 גב שלא החזקו, ואם לא נפרש שבעיר שורירי
 ידוע לנו שאין שני יוסף בן שמעון, אם כן למה
 הוצרך רב הונא לחשוש לשני שורירי, היה לו

והא כי דינא דרב הונא דבמקום שהשיירות מצויות דמי שהרבה באים לשם לרין, וקא פשיט רבה עצמו שיחזיר, ומשום שמשמע "כל מעשה בית דין הרי זה יחזיר" אפילו אם נמצא בבית דין, שהוא מקום שהשיירות מצויות — (9)

אלמא, הרי מוכח שאי הוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר — אין, אכן חוששים במקום שהשיירות מצויות, ואי לא שלא הוחזקו לא חוששין ואפילו כשהשיירות מצויות, ולשני ערים בשם זהה עם שמות זהים של הבעל והאשה אין חוששים. (10)

כל מעשה בית דין — כגון גט שקיימוהו בית דין — הרי זה יחזיר למקבל השטר, כי מאחר שהובא לבית דין לקיימו אין לחוש לשמא נמלך שלא ליתנו, שאין מקיים שטר אלא מקבל השטר אחר שקיבלו, ומשום שהוא חושש שמא ימותו העדים ולא יהא יכול לקיימו.

והיות שגט זה היה מקויים בבית דינו של רב הונא ואין לחוש לשמא נמלך שלא ליתנו, לכן יש להחזירו. (8)

ומסיימת הגמרא את ההוכחה בדעת רבה:

רש"י בבבא מציעא ו"חידושים מכתב יד", שבגט שנמצא בבית דינו של רב הונא, היה ידוע שאין זוג נוסף באותה עיר, וכל הנידון היה אם יש עיר נוספת כשם אותה עיר, אם כן כוונת הגמרא לומר, כשם שאין חוששים לשני שוירי כיון שלא הוחזקו, כך אין חוששין לשני יוסף בן שמעון בעיר אחת כל שלא הוחזקו, וזה הוא שאמרה הגמרא: "אלמא אי הוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר, אין".

ואין להקשות: שמא דוקא לשני שוירי אין חוששין, שהרי חשש רחוק הוא, שיש עיר נוספת ששמה כשם העיר הזו ויש שם זוג ששם כשם הזוג הזה [דומה קצת למה שאמרו בעמוד ב, שאין חוששים שמא שחתמו עדים בשם זהה לזוג אחר בשם זהה], אבל לשני יוסף בן שמעון בעיר אחת אכן חוששים; זה אינו, כי ממקום שבאת מאותה משנה ד"כל מעשה בית דין", יש לך ללמוד שלא חוששים אף לשני יוסף בן שמעון בעיר אחת, שהרי אין שם כל משמעות לומר שדוקא לשני שוירי לא חוששים.

ולפי שיטת ראשונים אחרים שהובאה לעיל, שלא היה ידוע שבעיר שוירי זאת אין שני יוסף בן שמעון, אם כן הגמרא כפשוטה, שהרי לא

8. נתבאר על פי רש"י בבבא מציעא יח ב, שכתב: "וזה מקויים בבית דין היה, ולכן הובא שם [לבית דינו של רב הונא]", וכן נראה מרש"י כאן, שהרי לכן הקדים שהביאו לבית דין כדי לקיימו.

ויש לעיין בדברי רש"י, שהקיום הרי הוא הוכחה שהגיע ליד האשה, וכמו שפירש רש"י שדרך המקבל לקיימו, ומה מועיל הקיום ליתנו ביד השליח! ? וראה בתוספות בד"ה כל שתמהו כן על רש"י.

והתוספות פירשו בשני אופנים את הענין:

האחד: שהאשה באה לתובעו והיה מקויים, ואין לחוש לשמא נמלך, כיון שהמקבל הוא זה שמקיים את השטר, וכן פירש ב"חידושים מכתב יד".

השני: אפילו שאינו מקויים אלא שנפל מיד השליח ובשליח אין חוששין שמא נמלך, ומשום שאין הבעל יכול לבטל את הגט שלא בפני השליח.

9. על פי תוספות ד"ה כל.

10. לפי מה שנתבאר בהערה 6 לעיל, על פי

רבי זירא רמי מתניתין אברייא [הקשה סתירת משנתנו עם ברייתא אחרת], כעין הקושיא שהקשה רבה מן המשנה בבבא מציעא], והוא משני על קושייתו, כתירוצו של רבה על סתירת המשניות!

רמי מתניתין אברייא: תנן במשנתנו:

המביא גט ואבד הימנו, אם מצאו לאלתר, כשר; ואם לאו פסול, ומשום שחוששים אנו שנפל מאחר.

ורמינהו מהא דתניא:

מצא גט אשה בשוק: בזמן שהבעל מודה שנתן גט לאשתו, הרי זה יחזיר לאשה, כי אין לחוש שמא כתב ליתנו ולא נתן שהרי הוא מודה.

אבל אין הבעל מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה:

לאשה לא יחזיר שמא נמלך הבעל שלא ליתנו לה, ושמא תלך ותינשא בו.

ולבעל לא יחזיר, שמא אכן כבר נתנו לה ועדיין לא שילם כתובתה, והחזקת הגט בידו מהוה הוכחה שכביכול כבר שילם לה את הכתובה, והחזירה לו את הגט שלא תחזור ותגבה את כתובתה.⁽¹¹⁾

ומביאה הגמרא דעבד רבה עובדא, בהווא גיטא דאישתכח בי כיתנא פומבדיתא, כשמעתי, [עשה רבה מעשה להחזיר גט שנמצא במקום שמתעסקים בו בפשתן – ובהמשך מבואר יותר – שבעיר פומבדיתא, וכשיטתו] שהצריך הן שיירות מצויות והן הוחזקו כדי שלא להחזיר, ובאותו מעשה לא היו שניהם ולכן החזיר; ונחלקו שתי לשונות איזה פרט היה חסר באותו מעשה:

איכא דאמרי:

ההוא גיטא אישתכח בדוכתא היכא דתרו כיתנא [הגט נמצא במקום ששורים בו פשתן], שהוא במקום שאין השיירות מצויות, ועשה רבה מעשה להחזירו אף על גב דהוחזקו באותה עיר שמות זהים, כיון דלא שכיחן שיירתא [אין שיירות מצויות], וזה הוא כשיטתו שפירש את משנתנו שאין הגט פסול אלא במקום שהשיירות מצויות.

ואיכא דאמרי:

ההוא גיטא אישתכח בדוכתא דמזבני כיתנא [בשוק במקום ממכר פשתן], והוא שלא הוחזקו, כלומר: באותה עיר לא הוחזקו שמות זהים, והחזירו רבה אף על גב דשכיחן שיירות היות ולא הוחזקו, וזה הוא לשיטתו שאמר כן לרב הונא.

חשש רבה לשני יוסף בן שמעון בעיר הזו.

והנה לשון רש"י כאן הוא: "בי דינא דרב הונא: וקפשיט רבה דיחזיר, שמע מינה משום דלא הוחזקו שני יוסף הוא, דלשני שוירי לא חיישינן", והלשון צריכה ביאור, שהרי בפשוטו דין אחד הוא, שאין חוששים לשני יוסף בן שמעון משום דלא הוחזקו, ואף אין חוששים

לשני שוירי משום שלא הוחזקו, ואילו לשון רש"י משמע, דלשני יוסף בן שמעון אין חוששים משום שלא הוחזקו, ולשני שוירי כלל לא חיישינן, וצריך תלמוד.

11. דהכי קיימא לן [כתובות פח ב]: "הוציאה גט ואין עמו כתובה גובה כתובתה", אך בלי גט